

ODRZUCIĆ (338) *vb pf*

o jasne.

inf odrzucić (59). ◇ *fut* 1 *sg* odrzucę (6). ◇ 2 *sg* odrzucisz (8). ◇ 3 *sg* odrzuci (15). ◇ 1 *pl* odrzucim (1). ◇ 2 *pl* odrzucicie (1). ◇ 3 *pl* odrzucą (2). ◇ *praet* 1 *sg m* odrzuciłem, -em, -m odrzucił (7). *f* -m odrzuciła (1). ◇ 2 *sg m* odrzuciłeś, -eś, -ś odrzucił (16). ◇ 3 *sg m* odrzucił (43). *f* odrzuciła (1). *n* odrzuciło (1). ◇ 1 *pl m pers* -śmy, -eśmy odrzucili (5). ◇ 2 *pl m pers* odrzuciliście, -eście, -ście odrzucili (8). ◇ 3 *pl m pers* odrzucili (31). *subst* odrzuciły (2). ◇ *plusq* 2 *sg m* -ś był odrzucił (1). ◇ 3 *sg m* był odrzucił (2). ◇ 3 *pl m pers* byli odrzucili (1). ◇ *imp* 2 *sg* odrzuć (11). ◇ 1 *pl* odrzucmy (5). ◇ 2 *pl* odrzucicie (3). ◇ *con* 1 *sg m* bych odrzucił (3) *MurzHist*, *BudBib*, *WujNT*, *bym* odrzucił (2) *KrowObr*, *LatHar*. ◇ 3 *sg m* by odrzucił (7). *f* by odrzuciła (1). ◇ 1 *pl m pers* bychmy odrzucili (1) *BibRadz*, *bysmy* odrzucili (1) *SkarJedn*. ◇ 2 *pl m pers* byście odrzucili (2). ◇ 3 *pl m pers* by odrzucili (7). ◇ *impers praet* odrzuc(o)no (2). ◇ *part praet act* odrzuciwszy (82).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVIII w.

1. *Działając siłą, zwłaszcza ruchem ręki, spowodować, aby coś znalazło się dość daleko od swego poprzedniego miejsca, zwykle: przebywając drogę lub jej część w powietrzu [w tym: co (20)] (22) : Ták máluiąc iż Bog Oćiec siedzi ná łtolicy/ máiąc w ręce iedney iábłko z krzyżykiem pochylone/ iákoby ie odrzucić miał CzechEp 187.*

odrzucić od czego (1): *Ablaqueo, proprie est circum arbores effodere terram, et radices superiores relegere, ut magis fructificent – Odkorzenia odrzuczicz. Calep 6a.*

Przen (3) :

odrzucić od kogo, od czego (2): Ták więc potrzebá będzie ocknąć wśzytkim/ y myśli od docześnych rzeczy ná łtronę odrzucić *LeovPrzep E3v*. *Cf* »od siebie odrzucić«.

Zwroty: »od siebie odrzucić« (1): Bo gdybyś łie ná krzyż on [który Bóg na ciebie włożył] tárgnąć miał: chcąc gi przełomić/ siłą y rozumem śwym: ábo gi od łiebie odrzucić: tedybyś [...] *CzechRozm 226*.

»odrzucić na stronę« (2): Ale trzećia [siła] ku łzaleństwu/ A nierządnemu pijaństwu: Ktorą ná łtronę odrzucicie/ A rządnie wełeli bądźcie. *BierEz D4; LeovPrzep E3v*.

a. *Odłożyć jako nieprzydatne; abicere Vulg, Mącz; reprobare PolAnt, Vulg; proicere Vulg* (15) : Gdy też iednego czału korczakiem wodę pił, wzrzał dziecię ano wodę rękoma pije y odrzucił on korczak *BielŻyw 71; MurzNT 98v marg; BibRadz Matth 21/42; Hastam abiicere, Drzewo odrzucić/ to yełt wątpić o zwycięstwie. Mącz 153c; SienLek 114; Kámień ktory odrzucili buduiący/ ten się słał głową węgielną. WujNT Matth 21/42, Mar 12/10, s. 170, Luc 20/17.*

Zwroty: »odrzucić precz« (1): *Leop Matth 5/30 cf* »odrzucić od siebie«.

»odrzucić od siebie« (1): Tákże też iełli cię zgarłza prawa ręká twoiá/ odethni ią/ odrzucze precz od łiebie [*proice abs te*] *Leop Matth 5/30*.

Przen (2) : Abowiem iáko przez plew łepienie nie bywa mocne/ y ode dżdża łie płuie/ thákże ponieważ oni odrzucili ty plewy/ wyrzym w krotkim czałie iáko to budowanie ich będzie trwało *SarnUzn C2; WujNT 1.Petr 2/7*.

Szereg: »odrzuć i pogardzić« (1): ále/ iy [kamień = Chrystusa] y lámi budownicy mieli odrzuć y nim pogardzić. *CzechEp* 285.

a. *O ubiorze: zdjąć* (2) : Palemon vřlyřzawřzy napirwey wieniec z głowy řłożył, potim drogie odzienie odrzucił *BielŻyw* 100.

Przen: *Zrezygnować* (1) :

W przeciwstawieniu: »odrzuć ... oblec się« (1): á zařz nie z řthąpią z řtolcow řwoich wřlyřtkie kxiążętá morřkie: y niezwlóká řzath řwoich/ y odzienia řwoie bryżówáne nieodrzućá/ á obloká řie w zdumienie *Leop Ez* 26/16.

Szereg: »zwlec i odrzuć« = *auferre et abicere Vulg* (1): *Leop Ez* 26/16 *cf W przeciwstawieniu.*

b. *Odepchnąć od siebie [komu]* (1) :

Zwrot: »precz odrzuć« (1): Lágodnie řię k niey przychylił/ By z nią nieco krotochwilił. Oná lice odwróciła/ Ręce mu precz odrzuciła *BierEz* C3v.

c. *Odeprzeć natarcie; przen* (1) :

Zwrot: »odrzuć od obliczności« (1): Et concidam a facie ipsius inimicos eius [...]. Y odrzucę od obliczności iego nieprzyjaciele/ á ci ktorzy im gardzą dam na vciekanie. *WróbŻołt* 88/24.

2. *Usunąć z jakiegoś miejsca; cessare, facere PolAnt* [kogo, co] (1) : [król rycerzowi Florianowi Szaremu] za herb trzy drzewá ielity miánowawřzy dárował/ odrzuciwřzy pierwszy kożie rogi. *BielKron* 373; Odrzućcie Bogi obce ktorzy w pořzrodku was řá *GrzegRóżn* M4v; *RejPos* 68v.

odrzuć od kogo, od czego (2): Odrzucił też konie/ ktore byli dáli Słońcowi krolowie Iehudřcy/ od wchodu domu Iehowy *BudBib* 4.Reg 23/11. *Cf Zwrot.*

Zwrot: »odrzuć od siebie« (1): odrzucili od łiebie báltwany čżártowřkie/ vciekli řie ze wřzego řercá řwego do Pána Bogá *BielKron* 51.

Przen [od kogo, od czego] (2) :

Zwroty: »odrzuć jarzmo od szyje« (1): á odrzuciřz iarzmo ie⁸⁰ od řzyje řwoiey [*franges iugum eius a collo tuo*]. *BibRadz Gen* 27/40.

»odrzuć precz« (1): A iuř im pořtánowię ná wřzem inákřzy vrząd/ odrzuciwřzy od nich precz ludźi omyřnych błád. *ArtKanc* Q3v.

3. *Ustosunkować się negatywnie* (299) :

a. *Wobec ludzi: nie przyjąć; potępić; abicere Vulg, PolAnt* [w tym: kogo (70)] (77) : *Leop Eccli* 27/25; Bo też to opuřtořzenie nie przyřzło ná nie ář dopiero potym gdy Meřyářá im według obietnic dánego/ odrzucili. *CzechRozm* 72; Y tám máiác dořkonáłych cnot miřtrzá Nilufa/ Greczyná/ do iego nog vpadł: podáiac řię w pořłufzeńřtwo ie⁸⁰. Nieodrzućił go Nilus. *SkarŻyw* 353; Tákiego kářdego Páweł S. po pierwszym ábo wtorym nápomnieniu/ ábo ráczey karániu y řtrofowániu/ każe řię řtrzedz/ każe go odrzuć/ y mieć zá przekłętwo. *WujNT* 748, 145 *marg*, 747 *marg*; [řzekł Fortunat: Mářz wolá práwie do niego? Odpowiedziáła: Pewniebym pánie nie odrzuciła/ by to mogło być. *HistFort* F2].

W przeciwstawieniu: »odrzuć ... przyjąć« (1): *RejPosRozpr* cv *cf W przen.*

Zwroty: »odrzuć od siebie« (1): A iefli řye vznác niechćá/ odrzuć ie od řyebie/ Bo řá nieprzyjaciele przodkow twoich/ y háńbią dom twoy *OrzList* f3v.

»na stronę odrzucić« (1): A wżakże iż obliczność Páńfką [*setnik proszący o uzdrowienie syna*] ták wśiebie wważał/ nieraczył go Pan ná łtronę odrzucić álie trochę z gromiwlży poćiełzył *BiałKaz* G4.

W przeni [co] (1) : Nie odrzuciliście mdłości moiej w cieie/ áleście mię przyięli iáko Anyoła/ iáko Kryłtuła Iezulá. *RejPosRozpr* cv.

α. *Wykluczyć ze społeczności* [w tym: *od kogo, od czego* (3)] (4) : Y ták [*Kościół*] do dżifyá dnyá dżyerzy/ á ony odrzucił/ ktorzy go w tym vpornie łluchác nychćyeli. *KromRozm II* x3v.

Zwroty: »od jedności Kościoła odrzucić« (1): Dla czego ye Viktor papyez on ząklął y od jedności kołcyoła f. yáko oddłsczepyenće á kácyrze odrzucił. *KromRozm III* P7.

»odrzucić od siebie« (1): iż Bog rofkazał áby byli od ich zgromadzenia [...] wyrzuceni Moábite y Ammonite [...]. Odrzuciłwży tedy od łiebie cudzozyemce/ á ná oczýscienie wśtáwili wielki połt *BielKron* 97.

W przeni (1) :

Zwrot: »od oblicza odrzucić« (1): Włfytki od oblicza ich pogány odrzucił/ A zyemyę ich w dzyedzictwo im łámym poruczył *LubPs* Sv.

β. *Usunąć ze stanowiska lub nie zatwierdzić na stanowisko; nie chcieć być pod czyjąś władzą; spernere* *PolAnt*; *reicere* *Modrz* (9) : *MurzHist* D2; iż zgadzáyac łye z Dámázem papyezem/ Apollinará Láodyckyeego/ y Tymotheuślá Alexándryńkyego biskupá kácyrze/ odrzucili. *KromRozm III* P8; Fálłzywi Apołtołowie dla pożytku łwego rzkomo miłowali Gáláthy/ dla tego też Páwłá odrzucić chćieli. *BibRadz II* 105c marg; *BielKron* 64; *BudBib* 1.Reg 8/7 [2 r.]; *ModrzBaz* 91v; *PowodPr* 24.

Szereg: »złóżyć i odrzucić« (1): [...] oznáymuiać mu iż Diołkorá Alexándryńkyego pátryárche [koncylijum chalcedońskie] złożyło y odrzuciło. *KromRozm III* P8v.

γ. *Wobec małżonki: porzucić, rozwieść się* (2) : wiele takich ktorzy odrzuciłwży vcziwe małżonki łwoie płodtliwie zniierzádnymy niewiałtamy przebiwaią *SeklKat* K3.

W przeciwstawieniu: »odrzucić ... pojąć« (1): Bo ná ten czás kiedy dopułzczáno łiftow rozwodnych/ łatwie to być mogło/ iż ktorą był ieden odrzucił/ tę mógł drugi poiać zá żonę *KuczbKat* 350.

δ. *O Bogu: nie obdarzyć łaską; proicere* *Vulg*, *PolAnt*; *repellere, separare* *Vulg*; *aufferre, elongare, expellere* *PolAnt* (54) : *OpecŻyw* 1v; Ach miły panie boże iakos to nas odrzucił dołzczátku *WróbŻołt* 73/1, 43/10, aa3v; *MurzHist* E4; *Leop* 1.Reg 16/7, *Ps* 76/8, *Os* 9/17; O Boże odrzuciłeś nas y rołprołżyłeś nas/ rozniewałeś łię/ á przetoż łię náwroć do nas. *BibRadz Ps* 60/3, 1.*Par* 28/9, *Ps* 5/11, 60/12; *RejPos* 205v; *BudNT* k2v marg; ROzerwałeś nas/ y odrzucił Pánie *GrabowSet* E3v, F; *KołakSzczęł* B; *WujNT* 517, *Rom* 11/1, 2, s. 846 marg; *SkarKaz* 275b [2 r.].

odrzucić od czego (23): *RejPs* 96; *KrowObr* 154; A iefliż iefzcze dłużey w tych obłędliwółciach á w tych łłżłbach łwych nikczemnych trwác będzemy/ pewnie że łie obrzydziłwży imi/ mułi nas precz odrzucić łpołu z nimi od łwiętego Máyełtatu łwego. *RejPos* [219]v. Cf »odrzucić od miłosierdzia«, »odrzucić od siebie«, *W przeni* »odrzucić od oblicza łwego«.

W przeciwstawieniach: »obrać (2), wywyższyć ... odrzucić« (3): Ze Pan wywyżłzył pogány/ á żydy odrzucił. *LubPs* M4v marg; Sługá moy ty ieftełł/ obrałem cię á nie odrzuciłem cię. *BibRadz Is* 41/9, 4.*Esdr* 3/16.

Zwroty: »odrzuć od miłosierdzia« (1): á Pan też odstąpił od nich á odrzucił ie od miłosierdzia fwoiego. *RejPos* 350.

»precz odrzucić« [szyk *zmienny*] (3): Gdyż ty takowe odrzuciłz zá nie od fiebye precz *LubPs* O2; *RejPos* 146v, [219]v.

»odrzuć od siebie« [szyk *zmienny*] (8): Nunquid in ęternum proijciet deus [...] izałz wiecznie pan bog od fiebie odrzucił *WróbŻołt* 76/8; *LubPs* O2, cc3v; *BibRadz* I 273v; *RejPos* 57, 74, 159v; Karz ie/ pánie/ prze ich zdrády/ Zámiészay ich wšyťtki rády: Odrzuć ie wiecznie od siebie/ Bo páná mieć niechcá ciebie. *KochPs* 8.

»na stronę odrzucić« (1): o Boże moy/ przeczżeś mnie porzucił/ Oddaliwšy zbáwienie/ ná stronę odrzucił? *GrabowSet* F2v.

Szeregi: »wypchnąć a odrzucić« (1): Cożćiby też tedy zá to vcźinić/ [...] iedno cie precz ná głowę wypchnąć/ á precz odrzucić iáko niewdzyęcńniká *RejPos* 146v.

»(nie) wzgardzić, (a, ani) odrzucić« [szyk 2:1] (3): Tu vero repuliťti et dełpexiťti [...]. A wždys ty miły panie odrzucił á wzgardził *WróbŻołt* 88/39; *RejPs* 139v; *RejPos* 57.

W przen (14) : Bowiem to być ináczey niemoże/ iedno iż bog nigdy niewzgárdzi áni odrzucić dziedzictwá fwego *RejPs* 139v; *RejPos* 74, 159v; Ach tá Winnicá potym ciernia námnożyłá/ á od oney hoyney płodności bárzo odstąpiłá/ Tę odrzuciłwšy, y zásię inná náłádził *ArtKanc* I16v.

Zwrot: »odrzuć od oblicza (a. obliczności) swego(-ej), swej twarzy« = *proicere a facie sua PolAnt*, *Vulg*; *aufferre a facie sua PolAnt* (9:1): *RejPs* 45v; Y odrzucę was od oblicza mego iákom odrzucił wšyťtkę bráćią wálżę *BibRadz* *Ier* 7/15, *Ier* 52/3; oddalę was tey zyemie/ ktorą dałem wam/ y kościół odrzucę od obliczności moiey *BielKron* 77v; *BudBib* *Ier* 32/31, 52/3, 4. *Esdr* 1/31; A ty z miłosierdzia fwoiego/ nie odrzuciłz od fwey twarzy mnie káiącego *ArtKanc* L10, K6.

b. *Wobec elementów abstrakcyjnych; abicere Miech, HistAl, PolAnt, Modrz, Vulg* [w tym: kogo (zwykle twórcę nauki a. autora tekstu), co (218)] (222) :

a. *Oceńić jako niesłuszne, niepotrzebne; niekiedy też: i w związku z tym odpowiednio postępować; zlekceważyć; reicere PolAnt, Mącz, Modrz, JanStat; proicere, repellere, respuere Vulg, PolAnt; amovere, spernere PolAnt; elevare, obelo notare Mącz* (169) : Bowiem one [*Amazonki*] odrzuciłwšy Mgłófc i fwey płci niewiełciey, wiele ziem łobie podbiły *MiechGlab* 36; *SeklKat* Q2; *LubPs* O6v; Zátracę mądrość mądrych/ y rozum rozumnych odrzucę. *KrowObr* 108v, 70; *Leop* 1. *Tim* 1/19; *BibRadz* *Os* 4/6, II 93b marg; *BielKron* 205v; *GrzegRóżn* C4v; *Elevare testimonium alicuius*, Odrzucić świadectwo czyie. *Mącz* 190b, 163a, 256b; *RejAp* 197; Bo iełlibyłmy náprędce ráunku Bożego niemieli/ tedy odrzuciłwšy ty rzeczy ktore łą prawdźiwe dobrá/ pędem bieżymy ku dobrowolnemu záginieniu. *KuczbKat* 395; Day Boże/ ábyłcie takież inłze ich błędy poználi/ y odrzucili. *WujJud* 65, 28v, 34 marg, 64v, 75v, 84v (10); *WujJudConf* 199v; *RejPosWstaw* [110²]; Zydwowie twe vłtáwy/ Pánie odrzucili/ Tákże wšyťtki vmowy/ w niwecz obroćili. *HistHel* C3v; *CzechRozm* A5v, 2v, 70v, 71, 72 (17); *SkarJedn* 234; Ktoby odrzucił zakon Moíželzow/ bez miłosierdzia ná dwu ábo ná trzech świadkach vmiera *CzechEp* 115, 117, 120, 134, 136, 151 (10); Lecż káždy bączny y wierny/ á w piśmie świętym biegły/ odrzucić to może iáko łprołne/ nikczemne/ y bábie powiełci. *NiemObr* 121;

ReszPrz 41, 42, 43; *ArtKanc* E13v; *WujNT przedm* 3, s. 11, 324, 369, 1.*Cor* 1 *arg* (10); *PowodPr* 30; Ale kościół łufznie takie piśania y powieści odrzucił. *SkarKaz* 38b.

W przeciwstawieniach: »przyjąć (*a.* przyjmować) (5), dzierżyć się, obrać, podrzucić, trzymać się, umiłować, wiarę dawać, wprowadzać, wypełnić, zachować, zostawić ... odrzucić« (14): By tu Prawo Boże zachowano/ odrzuciwszy ludzkie wstawy na stronę/ byłby więtszy pokoy *GroicPorz* k4v; *KrowObr* 203v; *BibRadz Gal* 4/14; *BielKron* 205; *Górndworz* G5v; *RejPos* 89v, 319; Może y Pogánin przyjąć albo nieprzyjąć Ewangeliją/ y natchnienie Duchá świętego álbo wypełnić/ álbo ie odrzucić *WujJud* 66, 95; *CzechRozm* 135v; przeto fię mnie nie godziło tego rozmaitego ábo roznego czytania opufzcząc/ áni iednego nád drugi przekłádác: ábych fnadź gorszego nie zostáwiwszy lepszego nie odrzucił *WujNT przedm* 18, s. 11, *Gal* 4/14, s. 693.

W porównaniu (1): Acz fię [Paweł] miał z czego chlubić/ iáko ktory infzy z Zydow. [...] Wfzakoż to wfzytko odrzucił iáko śmieci *WujNT Philipp* 3 *arg*.

W charakterystycznych połączeniach: odrzucić artykuł przeciw mężobojcam, błędne mnimania, błędy (3), ceremonije, dobre sumnienie (3), dobro (lepsze) (2), doktory, dosyc uczynienie, doświadczenie, dowcip rozumnych, epistoły, ewangeliją, fałszywe baranki, głupie gadki, impedimenta, (Jezusa) Chrystusa (Pana) (5), Kalwina, księgi (3), kuszenie (pokusę) (2), list, Lutra, marne rzeczy, mądrość świecką, Melanchtona, miłość, mszq, natchnienie (Ducha Świętego) (2), nawiedzenie papieskie, naukę (nauki) (7), Nowe Testamenty greckie, odpowiedź, ojca, papieża, pisanía, plotki, pochlebstwo świata tego, podania apostolskie (2), powieści, pozwirzhne usługowanie, prawdziwego człowieka, proroki, próżną chwałę, przymierze boże, przysięgę, rozkazanie (2), rozkosz cielesną, rozum, rząd zdrowy, słow(k)o (słowa) (4), sobotę, stare terminy, (stary) wykład(y) (5), szabaty (2), szafunek sakramentow, świadectwo (2), świeckie pomocy, święta, świętą prawdę, święte, święto sobotnie, tradycyje (2), tytuł, ustawy (5), utrapienie za grzechy, wiarę (2), widomą ofiarę, władzq, wolą przykazania, wstyd ludzki, zakon (8), zawady, złe, złych kościół, (zwirzhnie) rzeczy (2), zwyczaj(e) (dawne) (3), żal serdeczny; odrzucić niezbożnie, prawie, słusznie, śmieie.

Zwroty: »za niepotrzebne odrzucić« (1): A gđzyebyłmy zwyczaję/ ktore ná piśmye nye fą podáne/ zá nyepotrzebne odrzucić chćyeli/ nyechąc y to zárzućimy/ co w Ewányeliey potrzebnego yełt ku zbáwyenyu *KromRozm II* h4v.

»precz odrzucić« [szyk zmienny] (7): *KrowObr* 203v; nie dla tego żebychmy iuż on ftary wykład precz odrzucić mieli *BibRadz* *4v, 2.*Tim* 2/23; odrzuć precz ná stronę wfzytki błędne [!] mnimania ludzkie/ á dzyerz fię mocnie prawdziwego á ifotnego słowá Bożego. *RejPos* 89v; Abowiem wfzytko to znácznie Chrístus Pan zgánił y precz zaráz odrzucił. *CzechRozm* 212v, 128v; *NiemObr* 34.

»odrzucić od siebie« = *amovere a se; proicere post tergum suum* *PolAnt* [szyk zmienny] (4): Był czyfsteho tziála/ bo wfłytkę rośkośf cielesną od fiebie odrzutził. *OpecŻyw* 5; Bo wfzytki fady iego przedemną/ á wstaw iego nie odrzuciłem od fiebie. *BudBib Ps* 18[17]/21[23], 2.*Esdr* 9/26; *CzechRozm* 75v.

»odrzucić za się« (1): Tu [...] proiecifti fermones meos retrorłum. A tys wzgardził karnością/ á odrzuciłes nauki moię za fię. *WróbŻołt* 49/17.

»odrzuć na stronę« [szyk zmienny] (14): *GroicPorz* k4v; Wy nam thego przyśędzić niemożećie/ ponieważfmy my inſze wſzytſki zbawiciele [...] ná ſtronę odrzucili *KrowObr* 193v, B3v, 203v; ále vmiłowawſzy káždy z oſobná pożytek włoſny/ á poſpolity pożytek/ y dobro ná ſtronę odrzuciwſzy/ to przed ſię bierze [...] *GórńDworz* G5v; *RejPos* 79, 89v, 133, [323]; MA káždy boiażń Bożą przodkiem mieć ná pieczy Odrzuciwſzy ná ſtronę wſzytſkie márne rzeczy. *MycPrz* I A2; czyż záſię odrzuciwſzy ná ſtronę ártykuł przeciw mężoboycam/ áby gárdłem karáni byli/ mogli ſię do tego náklónić/ áby z zábijánia przyiaciół ſwoich/ czynili ſobie pożytek. *ModrzBaz* 78; *CzechEp* 103, 107; *NiemObr* 98.

»odrzuć w tył« (1): á ty maſz wnienawiſci kazń moię/ y odrzuciłeſ wtył ſłowá moie. *KrowObr* 55.

»na zad odrzuć« (2): Ale y to/ y co iedno inſzy około fundámentu piſzą/ ná zad odrzuciwſzy [...] Pátrzymy iuż łámega tylko fundámentu od X.K. opiłánego. *CzechEp* 230, 88.

Szeregi: »nie lekce ważyć ani odrzucić« = *non spernere neque respuere Vulg* (2): A doſwiadczeniá moiego ktore było w cieie moim/ nie lekcefcie ſobie ważyli/ ániſcie odrzucili [*non pro nihilo habuistis neque respuistis*]/ áleſcie mię przyięli iáko Anioła Bożego *BibRadz Gal* 4/14; *WujNT Gal* 4/14.

»odrzuć i oddalić« (1): iedno áby oni/ y Ruſſacy wſzyſcy Polſkim imieniem/ y tytułem Kroleſtwa/ odrzuciwſzy y oddaliwſzy tytuł y władzą Wielkiego Xięſtwa ſwego/ nápotym ſię zwác y miánowác chcieli *StryKron* 612.

»(nie) (w)zgardzić (a. pogardzić), (a, ani, i) odrzucić« = *spernere et contemnere, non pro nihilo habere neque respuere PolAnt* [szyk 9:3] (12): nietylko/ ábym miał odrzucić/ y wzgárdzić/ oyce y Doktory ſwięte/ ále dziękuię Pánu Bogu oſobliwie zá n(ie) *KrowObr* Bv, Bv; á látoroſł ich zniſzczcie iáko proch/ abowiem odrzucili zakon Páná zaſtępow/ á zgárdzili ſłowo ſwiętego Izráelſkiego. *BibRadz Is* 5/24; *RejAp* 197; *RejPos* 149; *WujJud* 95; A kuſzenia me^{go} ktore wciele moię/ nie zgárdziliſcie/ ániſcie odrzucili. *BudNT Gal* 4/14; *CzechRozm* 69; *CzechEp* 364; Day Krolom ſerce tákie/ by thwe Słowo przyięli/ By złych Koſciół wzgárdzili/ iák nieczyſty odrzucili *ArtKanc* K10; *WujNT* 22, 391.

»(z)ganić (a. naganie, a. ganę dać) i (ani) odrzucić« [szyk 7:1] (8): Authentica scriptura, Wzięte piſmo/ któremi nie może gány dáć áni go odrzucić gdy co niem potwierdzáją [!]. *Mącz* 22a; To y łámi ſiebie odrzucić y ganić muſicie *WujJud* 116v; *CzechRozm* 101, 191v, 212v; Nie dla tego tho piſzę/ ábych wykłady wſzytſkie we zborze páńſkim zgánić y odrzucić chciał *NiemObr* 94; *ReszPrz* 41; *WujNT przedm* 15.

»zniszczyć albo odrzucić« (1): A drudzy záſ ták mowią o táiemnym ducha porwánui/ iż pozwirzhne ono vſługowanie iákoby zniſzczyć chcąc ábo odrzucić/ á práwie mu nic nie przywłáſzczác/ zdádzą ſie. *RejPosRozpr* b4.

W przen (3) : Thu dopirko rozdzylifz á ná ſtronę odrzucifz ony łupy iego [czarta]. *RejPos* 79; ktorzy [doktorowie] kałuże błotá nákládli/ odrzuciwſzy ſtrumienie wod żywych *CzechEp* 70.

Zwrot: »od oczu odrzucić« (1): W czyni ſie iáſnie y Bogá łámega záprzeli: y wſtyd ludzki od oczu ſwych odrzucili. *CzechRozm* A5v.

αα. Nie uczynić tego, z czym ktoś się zwracał, nie spełnić prośby, propozycji, nie podporządkować się rozkazowi; *irrita facere Vulg* (16) : Ale wždy mogą być niektorzy/ [...] iż ná zdrowie wſpomioną/ á łatwiey pomocy y pożyteczney nieodrzuca *SienLek* 14v; *RejZwierc* 45; y podałem mu roſkazanie przeſ ſługi moie proroki ktorzy oni ſłuchác nie chcieli/ ále odrzucili rády moie. *BudBib* 4.*Esdr*

2/1, 1.Reg 15/26; *Concilium* Niceńskie nąśláadowáło tego Seymu członkow człowieczych gdy fłkazáło zá Páphnucyufem/ odrzuciwfzy wotá wfzytkich infzych fáttecznych ofob *ModrzBaz* 29v, 29, 29v; *SkarJedn* 183; Przetoż mátká/ rozumiejąc że nie odrzucił iey próśby/ ále ią odłóżył ná infzy čás/ káże fługom być pogotowiu ná wfzelákíe rofkazánie iego. *WujNT* 310, 222; *SarnStat* 1254, 1255; *PowodPr* 43.

W przeciwstawieniu: »postanowić ... odrzucić« (1): Widziałem to fám/ gdy wiele rzeczy zacnych á potrzebnych poftánowiono v nas/ zá vchwaleniem Slacheckiego ftanu: wiele rzeczy fzkodliwych odrzucono/ zá nieprzyzwoleniem iego. *ModrzBaz* 24.

Zwrot: »odrzucić precz« (1): Piśaliśmy wáv [!]/ ábyście nam dziefięć mędrców pośláli/ á wfście orecz [!]/ odrzucili náfze przykazánie [*abieicistis mandatum post terga*] *HistAl* D7.

Szereg: »nie odrzucić ani wzgardzić« (1): Boy fię go wfzytko pokolenie Izraelfkie/ bo nieodrzućil ani wzgardził modlitwy vbogiego. *TarDuch* A3v.

ββ. *Skasować, unieważnić; zabronić; avertere, repudiare Vulg; expellere PolAnt; exterminare Mącz* (14): *WróbŻółt* 88/40, ee5v; *KromRozm II* 12v; abowiemći oni dla zakonu fwego kthoryfmy odrzucili będąc gniewem wzrúfzeni wfzytko to vczynili. *BibRadz* 1.*Mach* 6/59; Widząc Kázimierz tę chuc k fobie odrzucił bráckie vftháwy/ łupieftwá/ y okrucieńftwá/ á práwá fłufzne y fprawiedliwe wfzythkim włóżył. *BielKron* 356; Pothym s pracą wielką námowioná od pánow Polfkich/ áby odrzuciłá wfzythki przymierza kthore miáłá z Gwilelmem/ á ku Iágielłowemu przyftálá. *BielKron* 381v; *Mącz* 450c; *BudBib* 4.*Esdr* 1/31; *MycPrz* I [C2]v; *CzechRozm* 80, 80v, 81v.

Zwrot: »precz odrzucić« (1): że ten Kálendarz wfzytki [*inne kalendarze*] pomiéřzał/ y precz odrzucił *Oczko* 30v.

Szereg: »odrzucić i abrogować« (1): obiáľnić máią [...]/ ku iednoftáyności przywodząc/ odrzuciwfzy y ábroguiąc [*reiectis et abrogatis JanStat* 142] wfzelkié zátrudnienia/ y klauzuły *SarnStat* 56.

γγ. *Nie wprowadzić do tekstu a. usunąć z tekstu* (3): áby iednáko y w tych [*zwyczajach*] iednoftáyny zwyczaj fádów/ odrzuciwfzy trudné y wątpliwé wykłádánie/ był poftánowion. *SarnStat* 56, *6v.

odrzucić od czego (1): kiedy by kto ty wfzytki fítutzki y káfki [...] od they Mfzey wáfzey odiał/ y odrzucił/ y coby Mfza byłá infzego? *KrowObr* 198.

Szereg: »odjąć i odrzucić« (1): *KrowObr* 198 cf *odrzucić od czego*.

β. *Przestać się czymś zajmować, zaprzestać tego, w czym się trwało (uważając, że kontynuowanie byłoby niesłuszne, niepotrzebne); posthabere Modrz; deponere Vulg* (53): *SeklWyzn* b4; od rzuciwfśy grzechy fwoye [...] fíedl fmieie na fád Bożi *RejKupSekl* a7v; Tym ci ieft (mowi) nadzieiá przepuřzczenia zořtawiona/ nie tem ktorzyby wiarę do końca odrzucili i dobrodzieiftwem bożym wzgardźili *MurzHist* L2v, F3v, Q3v; *KrowObr* 142, 142v, 143 [2 r.]; *BibRadz* *Rom* 13/12; *BielKron* 83v; *KwiatKsiąż* A2v; *KuczbKat* 45; *WujJud* A3v; *RejPosWstaw* [21²]v; *BudBib* 2.*Mach* 7/14; *ModrzBaz* 6; *CzechRozm* 209v; *SkarŻyw* 4; A ták odrzucmyż iuż vczynki ciemnořci/ á oblecmy fię w zbroię fwiátłóci. *WerGoř* 267; iużem odrzuciłá Miłóć fwiátłá/ która więc ludzióm bywa miá. *ZawJeft* 44; *LatHar* 621; *WujNT* *Rom* 13/12, s. 630 *marg*, *Eph* 4/25, s. 799.

W przeciwstawieniach: »odrzuć... być pilnym, przyjąć« (2): wnet bałwochwałstwo krol odrzucił/ á łowo Boże przyjął z zakonem *BielKron* 91v; Odrzuciłwzy wżeteczność bądźcie pilni cnoty *RejZwierc* 272v.

W porównaniach (2): wypocze s siebie ony pirwłze á zámotáne íprawy íwoie/ [...] odrzuć ie iáko niepotrzebne ímiecie od siebie. *RejZwierc* 162, 74v.

W charakterystycznych połączeniach: odrzucić bałwochwalstwo, błędy, bojaźń bożą, frasunki (2), grzechy (2), kłamstwo, matactwa, miłość (samych siebie, światła) (2), nadzieję [czyją] (2), niemoc, obłudność (2), obmowy, obmyślanie o rzeczach prywatnych, pokrywania sromotne, posłuszeństwo, pożądlivości (2), prozne słowa, rozerwanie jedności, (sprosne) spory (2), starą grubość, szkodliwe przypadki, uczynki ciemności (4), ufanie miłosierdzia bożego, waśni, (pierwszą) wiarę (5), wszeteczność, zabawki tego świata, zamotane sprawy, zdrady, złość(i) (3), zmażę grzechu, żale, żałość, żarty, żądze; do końca odrzucić, łatwie.

Zwroty: »odrzuć precz« [szyk zmienny] (4): Nápomina ábychmy precz odrzucili wżythko co nam przekaża idż do Bogá *BibRadz* II 128b marg; *RejZwierc* 74v; *PaprPan* E3v; *KolakCath* C.

»odrzuć od siebie« = *proicere ab se* *Vulg* [szyk zmienny] (10): Ten Dyogenes wżit[kie] po]żądlivości od siebie odrzucił [...] á niemiewał na zimę tylko łowity płafzcz *BielŻyw* 70; *KrowObr* 186; *HistRzym* 23; *RejPos* 325v; *RejZwierc* 74v, 162; *RejPosWstaw* [114³]v; Opuść myłli śmiertelne/ á odrzuć od siebie fráfunki około ípraw ludzkich *BudBib* 4.*Esdr* 14/13; *CzechEp* 232; Iuż my fie Pánie nád łobą śmiłuiem/ á grzechy náłze od siebie odrzucim *ArtKanc* R18.

»odrzuć na stronę« [szyk zmienny] (6): *RejPosWstaw* 144; *MycPrz* I [A3]; *PaprPan* E3v; áby oni odrzuciłwzy ná łtronę miłość łámych siebie/ wżytkę Rzeczpołpolitą [...] miłowáli *ModrzBaz* 24v; *OrzJan* 71; Ale z wolną głową Chciey łłuchác, á te żarty odrzucmy na łtronę. *CiekPotr* A3v.

Szereg: »odrzuć i wzgardzić« (1): Bo kiedyłmy w tákie nędze vpádli/ odrzuciłwzy pośłufzeństwo/ y wolą Bożą wzgárdziłwzy/ thedy [...] *KuczbKat* 395.

W przen (5) : odrzuciłwzy roskółzy drogę/ cznoty fie rozmiłował. *KwiatKsiąż* F2; Odrzuć to twárde ferce *SkarŻyw* 532.

Zwrot: »od (a. z) serca, z umysłu odrzucić« [szyk zmienny] (2:1): Excutare metum de corde, Boyaźń od fercá odrzucić. *Mącz* 339b; Evellere sibi scrupulum ex animo, [...] Wypuścić/ odrzucić z vmysłu yákie trapienie. *Mącz* 478d; *LatHar* 592.

αα. *Porzucić temat* (2) : przeto odrzuciłwzy té Figury dwie/ dowieduię fye o Cynku/ iákowéy figury iełt *OrzQuin* I.

Zwrot: »odrzuć na stronę« (1): Ale odrzuciłwzy ná łtronę ty opilce/ tym pilniey fie przypátrzymy tey táiemnicy *RejPosWstaw* 44.

γ. *Nie przyjąć ofiarowanego dobra* (2) : Zámietuie woczy Zydom niewdżięczności ich y vporną złość iz odrzucili łáłkę Bożą która im byłá tak hoynie ofiárowána. *BibRadz* II 14c marg.

Zwroty: »precz odrzucić« (1): A iełłize tę łzczodroblivość Króla łwégo precz od siebie Litwá odrzuci/ niechay to wié *OrzQuin* Q3v.

»od siebie odrzucić« (1): *OrzQuin* Q3v cf »precz odrzucić«.

4. *Pozbawić dostępu, udziału, prawa do czegoś; proicere, reprobare PolAnt; abdicare Modrz [kogo; od czego (6)] (8) : Lewci się o to rozgniewał/ A ná ołá zęby zgrzytał. Ołá od działu odrzucił/ Liłczce z nowu dział poruczył BierEz K4; BudBib 1.Reg 16/1; Przymierze łámega Bogá [...] do poŝtronnych narodow przeniesione iest: odrzuciłwzy od tego Zydy/ którym było obiecáne? ModrzBaz 105v; chcąc tego to Miáłtá Biłkupá/ y powłzechnego Pálterzá/ od íprawowania they owczárniey odrzucić ReszList 182; iulz was prawie chcial odrzucic od wiadomości ípraw R:P: nalezacich PaprUp I4.*

Ze zdaniem dopełnieniowym zaprzeczonym [aby] (2): BielKron 65; y odrzucił cię (też) Iehowá ábyś nie był krolem nad Izráelem. BudBib 1.Reg 15/26.

Szereg: »wzgárdzić a odrzucić« (1): iż gdyś ty wzgárdził oná świętą wieczerzą iego/ [...] pewnie on wzgárdzi tobą á odrzuci cię też od łtołu łwego RejPos 288v.

**** Bez wystarczającego kontekstu (2) : Refuto, remittere, recusare, reprobare, odrzuczicz BartBydg 233; Calag 559b.*

Synonimy: 1. odmiotać, odmiotnąć; c. odbić, odegnąć, odeprzeć, odgromić, odpędzić, odsądzić; 2. odprzątnąć; 3.b.α.αα. odmówić; ββ. abrogować, kasować, oddalić, odezwać, odmienić, odnieść, odwołać, skasować, skazać, umorzyć, »wniwecz obrocić«, znieść; 4. odstrychnąć.

Formacje współrdzenne cf RZUCIĆ.

Cf ODRZUCENIE, ODRZUCONY

MP, RS